

INESJOURNAL
ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Yıl: 2, Sayı: 2, Mart 2015, s. 135-138

Yusuf AY¹

ÖĞRETMENLİK HALLERİ
TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN OLMAK ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA
(Kitap İncelemesi)

Editörler: Mustafa Sever, Ahmet Aypay

Yazarlar: Komisyon

Yayınevi: Pegem Akademi Yayıncılık

Basım Tarihi: Mart 2014

Baskı Yeri: Ankara

ISBN 978-605-364-726-3

Sayfa Sayısı: 616

“Öğretmen olmayı anlamak, ülkemizin en küçük yerleşim birimlerinden büyük şehirlerine, toplumun her tabakasına sızan ve oralardaki çoklu gerçekliklerin parçası haline gelen yaşantılara odaklanmayı ve çok boyutlu çözümler yapmayı gerektiriyor. Benzer biçimde öğretmen olmak birçok varlık alanının bir bileşkesi olarak karşımıza çıkıyor. Bu varlık alanları, çeşitli biçimlerde; cinsiyet, sosyal sınıf, etnisite gibi bir dizi değişken tarafından dikey olarak kesiliyor. Bu durum, öğretmenliğin karmaşık ve ilişkisel bir deneyim olarak ele alınmasını zorunlu kılıyor.”

Mustafa Sever, Ahmet Aypay

---

¹ Araş. Gör. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Eser; dünyanın her yerinde saygınlığı kabul görmüş bir meslek olarak nitelendirebileceğimiz öğretmenlik mesleğinin Türkiye'ye özgü hallerini ele alan geniş kapsamlı bir araştırma ürünü olarak okuyucuların karşısına çıkıyor. Eseri diğer öğretmen araştırmalarından farklı kılan en önemli boyut ise; öğretmenlik mesleğini sayılarla değil sözlerle, betimlemelerle ele alan bir nitel araştırma tasarımı olarak şekillenmesi denebilir. Ayrıca eserin orijinalliğinin bir göstergesi olarak tasarım ve araştırma sürecinin de, tıpkı ele aldığı mesleği okuyucuya ifade eder gibi doktora öğrencilerine nitel araştırmayı öğretmeyi amaçlamasıdır. Eser, öğrencilere araştırma deneyimi ile kendilerinin de bir parçası oldukları öğretmenlik mesleğiyle tanışma imkanı sağlaması itibarıyla, farklı bir akademik araştırma sentezi olarak değerlendirilebilir.

Ülkemizde 2012-2013 Milli Eğitim Bakanlığı istatistiklerine göre her üç kamu görevlisinden birinin öğretmen olduğu gerçeği göz önüne alınırsa, toplumun bütün tabakalarına ve en küçük yerleşim birimlerine kadar uzanabilen bu meslek grubu hakkında araştırılması gereken çok şey var demektir. Çünkü, genelde onları belki bir köy ya da kasaba kahvehanesinde veliye öğrencisi hakkında bir şeyler anlatmanın heyecanını yaşarken, belki bir yatılı bölge okulunun yurdunda nöbet esnasında öğrencilerle dertleşirken, belki de otobüste yanında birkaç bavul eşyasını taşıyan Anadolu yolcusu olarak görürüz. Bu yönüyle de bakıldığında; eseri toplumun farklı kesimlerinin içinde her daim yeri olan öğretmenlere “*artık söz sizin*” der gibi ele alan bir kitap olarak görebiliriz.

Eser hakkında daha fazla ayrıntıyı paylaşmak gerekirse; nitel araştırma temelinde oluşturulan fenomenolojik bir yaklaşımla tasarlanan çalışma 105’i erkek, 104’ü kadın olmak üzere toplam 209 öğretmenle Türkiye’nin 30 değişik ilinde görüşmeler sonucu elde edilmiş verilerin sentezi şeklinde okuyucuya sunulmuştur. Bu illerin arasında sadece eserde yer alan yazarların bulunduğu bölgeden iller değil, amaca uygun olabilecek Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır, Hatay, Batman ve Van gibi illerden de öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir. Eserin ele aldığı çerçeve itibarıyla; aday öğretmen olmak, dershane öğretmen olmak, yetişkinlere öğretmen olmak, muhalif bir öğretmen olmak, köyde öğretmen olmak, anadili farklı olanlara öğretmen olmak, veli olarak öğretmen olmak, varoşlarda öğretmen olmak, emekli öğretmen olmak, gönüllü öğretmen olmak ve idareci olmak gibi mesleği birçok farklı boyutuyla ortaya koyan kapsamlı bir çalışmanın ürünü olduğu söylenebilir.

Kitapta yer alan bağlam öğretmenlerle yapılan görüşmelerle oluşturulmuştur. Eser; görüşülen öğretmenlerin hem gündelik hayat hem de meslekteki deneyimlerinden çıkardıkları anlamları sorgulayabilen sorularla derinlemesine bir bakış açısı sunuyor okuyucuya. Yazarlar öğretmenlerin unutamadıkları kendi öğretmenlerini, unutamadıkları öğrencilerini, bu mesleği tercih etme nedenlerini, meslekteki ilk günlerini, meslekte yaşadıkları ve unutamadıkları en önemli anılarını paylaşmalarını istiyorlar okuyucuyla. Bunun yanında kitapta öğretmenlik mesleğine yönelik ele alınan boyutlarla ilgili özel sorulara da yer veriliyor. Mesela öğrencilerin veya velilerin anadillerini bilmeden nasıl onlarla köprü kurabildiklerini paylaşıyor öğretmenlerimiz. Ya da duygularına hakim olamayan emekli bir öğretmenin mesleğe olan aşkını ifade etmesine imkan tanıyor. Belirtilen hususlar toplumdan topluma ve kültürden kültüre değişmekle beraber, eserde Anadolu öğretmenlerinin duygularını hissediyoruz.

Dershane öğretmeni

“...24 yıldır her pazar günü dershanecilik yaptığıma pişman olurum. Çünkü insanların hep pazar günü eşleriyle, çocuklarıyla kahvaltı masasında kahvaltı yaptıklarını düşünürüm. Saat 10`da kalktıklarını düşünürüm, dışarıda kar yağıyorsa eşiyile kartopu oynadıklarını hayal ederim. Ben sürekli kartopu oynayarak büyüdüm ama eşim bundan mahrum kaldı. Çünkü onun izin günleri biz çalışıyorduk, onun tatil olduğu günler hiç denk gelmedi. Zıt çalışmalar sergiledik. O yüzden biz bir anda 17 yaşında bir çocuğun annesi babası olduk.”

Varoşlarda öğretmen

“Okulda bir sınıf, iki öğretmen var. Daha sonra lojmanın bir odasını sınıf yaptık. Ama bir tane yazı tahtamız var portatif. Ben müdür yetkiliyim. Hayatında resmi yazı yazmamış biri olarak mükemmel bir başlangıç. Diğer öğretmen arkadaşla ‘hocam bir ders tahtayı sen kullan bir ders ben kullanayım’ diye espri yaptık. Nerdeyse benimle kavga edecekti. Daha sonra tahtaları yan yana çakarak bir yazı tahtası daha yaptık. Boyayacağız, boyamız yok. İlkokul öğretmenimden gördüğüm bir boyayı yaptık. Müthişti. Bacanın kurumlarıyla yumurta akını karıştırdık, oldu sana yazı tahtası boyası. İki-üç yıl bu tahtayla idare ettik. İlk günler ilk aylar böyle başladı.”

Köy öğretmeni

“Köy öğretmeni olmak misafirliğin biraz daha uzun sürmesi demek. Çünkü ben önceki çalıştığım yerde de köydeydim. Burada da merkeze yakın olmasına rağmen köydeyim. Çocuklarda daha bir masumiyet var. Size karşı daha samimi davranıyorlar. Her sabah geldiğinizde şu bahar ayında elinize o sümbüllerden alıyor olmak veya işte annemin size selamı var, doğum gününüzü kutluyorlar demiş olmaları insan açısından çok büyük bir mutluluk. Dediğim gibi öğretmen olmak bir aileye dahil olmak olabilir.”

Emekli Öğretmen

“İlk 6 ay, yakın çevredeki okullarda İstiklal Marşı söylenirken çok etkilenir çok ağladım. Hatta okulların önünden geçmemeye çalışırdım. Son mezuniyet töreni yaptık, veliler de çok üzüldü. ‘Mesleğe nokta koyuyorum’ demiştim, arkadaşlarım çok etkilenmiş. Okula falan giderken çok hüzünlü oluyordum. Arada okula ziyarete gidiyordum. Öğrencim yoktu ama arkadaşlarımı ve müdürümü ziyarete giderdim.”

Eserin bir diğer boyutuysa; araştırmanın bölüm yazarlarına, araştırma sürecinde kendi bakış açılarını dahil etme, yorumlama ve düşüncelerini ifade etme imkânını tanımasıdır. Yazarlar; bu süreçte yaşadıkları heyecanı, duyguları, görüşmeler sürecinde öğretmenlere nasıl ulaştıklarını ve neden o öğretmenle görüştiklerini açıkça ifade etmiştir. Araştırmaya getirilebilecek bir eleştiri de, her bölümün kendine ait bir anlatım şeması oluşturmasıdır. Bu okuyucu için dezavantaj olsa da nitel araştırma bağlamında farklı araştırmacılar görev aldığı için bir gerekliliktir denebilir. Eserde yer alan doğrudan ve dolaylı anlatımların net bir şekilde betimlenmemesi okuyucu açısından, akıcılığın sağlanması adına bir dezavantaj olarak görülebilir.

Sonuç Yerine

Geniş bir çerçeveden bakıldığında; araştırmacıların öğretmenlerin mesleğe başladıkları ilk günden emekliliklerine kadar kendi deneyimleri üzerinden öğretmen olmanın ne anlama geldiğini anlamaya çalıştıkları bu eserde, bu mesleği irca eden her öğretmenin kendi öyküsünü bulması muhtemeldir. Geçmişte sıraların arkasında atan o minik yüreklerin “kara tahtanın” önüne çıktıklarında hissettikleri duygulardır aslında anlatılan. Bu mesleği icra etmeseler de okul kapısından giren her vatandaş bir öğretmenini ya da öğrenci olarak kendisini kitapta bulacaktır. Mesleğe başlama yolunda ilk adımını atmış öğretmen adaylarımıza, meslek hakkında önemli paylaşımlar sunan bu eserde, öğretmenlerimiz genç meslektaşlarına aslında zor bir mesleğe talip olduklarını onlara anlatma fırsatı bulmuşlardır. Genç öğretmen adayı; eserin oluşması sürecindeki samimi sohbetlerin sıcaklığını hissedecektir. İşini her zaman en iyi yapma gayretinde olan öğretmenlerin seslerini duyacaktır. Ayrıca eseri okuyan her okuyucu öğretmen olmak için öğretmen olmanın yetmediğini görme fırsatına sahip olacaktır.